

centra, Arhiva Hrvatske, Nacionalne i sveučilišne biblioteke i Hrvatskoga povijesnog muzeja definirati pojedinačne kompetencije te odrediti međusobnu koordinaciju, iz čega moraju proisteci naredbe obvezatne za sve relevantne činioce;

- Na stručnoj razini utvrditi jedinstvenu metodologiju evidentiranja, prikupljanja, obrade i čuvanja građe u matičnim i regionalnim muzejima;
- Uspostaviti koordinaciju između matičnih i regionalnih muzeja odnosno kustosa koji se bave određenom problematikom, čime bi se postigla koordinacija sakupljanja zadane građe;
- Razmotriti svrhovitost osnivanja Ratnog muzeja s obzirom na postojeće relevantne institucije, a isto tako i elaborirani muzeološki program Hrvatskoga povijesnog muzeja o fondu domovinskog rata;
- Osigurati financijsku potporu za realizaciju postavljenih zadataka.

Primljeno: 5. 5. 1993.

SUMMARY

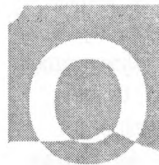
Collecting Material on Patriotic War

by Ruža Marić

The author reports on the Croatian museum community's efforts to research, collect and preserve material on the Patriotic War. The members of the public institutions concerned with the documenting of the contemporary events in the Republic of Croatia first met in October 1992, and decided upon sharing particular tasks and coordination of activities. The directive issued in January 1992 by the Ministry of Education and Culture of the Republic of Croatia to all museum institutions to gather, document and preserve material concerning the Patriotic War followed. The action has been coordinated by the Museum Documentation Centre and Croatian History Museum. MDC surveyed the results of the action and organized a meeting of the members of all national and regional museums in April 1992 to discuss results and draw plans for further actions.

EUROPSKA KONFERENCIJA ETNOGRAFSKIH MUZEJA

Damodar Frlan
Etnografski muzej
Zagreb

d 22. do 24. veljače 1993. u Parizu, u organizaciji Musée national des arts et traditions populaires (ATP), održan je prvi susret stručnjaka iz etnografskih muzeja europskih zemalja. Program susreta pripremala je tijekom dvije godine grupa etnologa-muzealaca iz više zemalja, uključujući i autora ovog teksta. Ovaj ambiciozni, i kako se na kraju pokazalo, potreban projekt, planiran je uslijed spleta okolnosti. S jedne strane, uprava ATP-a je organiziranjem ovoga skupa željela povećati "specifičnu težinu" Muzeja jer je Uprava francuskih muzeja prijetila zatvaranjem zbog relativno malih ostvarenih prihoda. S druge strane, nije se mogla zanemariti činjenica da je u Europi došlo do političkih, a time i promjena na području kulture. Integracija Zapadne Europe, promjene i otvaranje Istočne Europe, pojava nacionalizama, sukoba, ali i osvještavanje nacionalnih identiteta, bili su poticaji da se s aspekta struke koja o mnogima od tih pitanja i inače govori svojim jezikom, definira stanje i planira povezivanje i suradnja muzeja i stručnjaka. Namjera organizatora bila je osnivanje Udruženja europskih etnografskih muzeja koje bi postalo pridružena organizacija ICOM-a. Planira se osnivanje mreže europskih etnografskih muzeja, razmjenjivanje stručnjaka, izložaba i literature, kao i izdavanje vodiča kroz muzeje, najprije komercijalnoga (turističkoga), a kasnije specijaliziranoga za stručnjake. Tijekom Konferencije trebala je biti prihvaćena Povelja europskih etnografskih muzeja, zapravo rezolucija s naglašenim kodeksom profesionalne etike. Prilika da pripremi ovaj dokument pripala je predstavniku iz Hrvatske. Tijekom rada Konferencije iskrsnule su, međutim, poteškoće. Kolege iz Grčke su u listopadu 1992. u Ateni organizirali sličan skup za etnologe-muzealce iz zemalja Europske zajednice. Ondje je predloženo osnivanje udruženja muzeja samo iz zemalja Zajednice, pa kako ta ideja nije prihvaćena, grčka je delegacija prijedlog ponovila u Parizu. Dakako, to je proglašeno segregacijom i glatko je odbijeno.

Drugi problem pojavio se u vezi s Međunarodnim komitetom ICOM-a za etnografske muzeje (ICME). Osnivanjem novog udruženja neizbježno bi nastala do određena kolizija u radu. ICME nije uočio da postoji potreba povezivanja i organiziranja svih onih muzeja koji nisu članovi ICOM-a/ICME-a, pa je ova pariška inicijativa ispravila taj propust. U ovu grupu spada velika većina muzeja diljem Europe, napose iz istočnih zemalja. Kako je konkurencija između postojeće i nove organizacije postala delikatan problem, njegovo rješavanje odgođeno je za kasnije. Budući da je prihvaćanje Povelje bilo usko vezano uz osnivanje Udruženja, ona ovom prilikom nije prihvaćena u cijelosti, već je iz teksta Povelje sažet kraći tekst Rezolucije, što je tada i prihvaćeno.

Sam rad Konferencije tekao je u ATP-u u velikoj konferencijskoj dvorani i drugim prostorima Muzeja. Procijenjeno je da se okupilo oko 400 stručnjaka koji su u tri dana na plenarnoj sjednici i na okruglim stolovima govorili o svojim iskustvima i problemima. Radilo se prema glavnim temama i za okruglim stolovima. Teme su bile:

- Položaj i uloga etnografskih muzeja u Europi danas,
- Europska mreža dokumentacijskih i istraživačkih projekata u etnografskim muzejima,

- Stvaranje europske mreže za dokumentaciju i istraživačke projekte u etnografskim muzejima,
- Etnografski muzeji - posjetitelji i načini prezentacije,
- Odnos prema suvremenom društvu,
- Kakvi etnografski muzeji trebaju biti sutra.

Dotaknuti su mnogi opći socio-kulturni problemi kojima današnji svijet obiluje, ali i specifična etnološka i muzcološka pitanja. Etnografski muzeji o mnogima od ovih problema mogu putem različitih oblika i načina svojega djelovanja meritorno govoriti i objašnjavati ih na dobrobit društva.

Iz Hrvatske su Konferenciji prisustvovala dva stručnjaka iz Etnografskog muzeja u Zagrebu. Ivan Šestan je u svojem izlaganju govorio o postavu etnografske zbirke u dvorcu Veliki Tabor, a Damodar Frlan je pripremio tekst Povelje i posebno, zahtjev-obrazloženje za prihvaćanje Povelje i osnivanje Udruženja europskih etnografskih muzeja.

Tijekom Konferencije, sudionicima je također omogućeno razgledanje izložbe "Cites en fête" u ATP-u i izložbe o južnoameričkim Indijancima u Musée de l'Homme, a na kraju je prihvaćen poziv kolega iz Rumunjske da sljedeća Konferencija za tri godine bude u Bukureštu.

Primljeno: 17. 5. 1993.

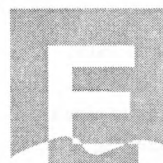
SUMMARY

European Conference of Ethnographic Museums

by Damodar Frlan

The Musée national des arts et traditions populaires organized the first conference of ethnologists, which convened from 22 to 24 February 1993 in Paris, with the aim to establish the European Ethnographic Museums Association as an organization associated to ICOM.

KULTURNA DOBRA I EVROPSKO ZAJEDNIČKO TRŽIŠTE

Evropska ekonomska zajednica upravo priprema dva dokumenta radi osiguranja djelotvorne zaštite nacionalnoga kulturnog naslijeđa nakon ukidanja carinskih kontrola na granicama zemalja članica Zajednice, koje će vrijediti od 1. siječnja 1993.

godine.

Ta dva teksta sadrže - prijedlog zakonodavstva kojim će se regulirati izvoz kulturnih dobara u zemlje koje nisu članice Zajednice i prijedlog uređaba kojima će se regulirati pitanja restitucije kulturnih dobara nezakonito otuđenih s teritorija zemlje članice Zajednice.

Za izvoz kulturnih dobara izvan Evropske ekonomske zajednice zakonodavstvo će omogućiti zajedničku, jednoobraznu carinsku zaštitu na vanjskim granicama Zajednice; za izvoz izvjesnih kulturnih dobara u zemlje izvan Zajednice zahtijevat će se izvozna dozvola države na čijem se teritoriju predmet koji se želi izvesti zatekne nakon 1. siječnja 1993. Tako će se ukidanje carinske kontrole između zemalja članica Evropske ekonomske zajednice nadoknaditi pojačanom kontrolom pri izvozu kulturnih dobara u zemlje izvan Zajednice. Izvozna će dozvola biti obavezna za određena kulturna dobra: predmete pronađene pri arheološkim iskapanjima, starine, umjetnička djela (slike, skulpture, crteži...), arhivsku građu itd. Ustanovit će se donja granica vrijednosti umjetnina i starina iznad koje će se zahtijevati izvozna dozvola, a ona će biti obavezna pri izvozu arheoloških predmeta i arhivske građe bez obzira na vrijednost.

Restitucija kulturnih dobara koja ilegalno kolaju po zemljama članicama Evropske ekonomske zajednice:

Uredbama će se izgraditi sustav koji će omogućiti sudovima da izdaju nalog za restituciju predmeta u slučaju da zainteresirana država podnese dokaze da je predmet dio nacionalne baštine i da je nezakonito otuđen nakon 1. siječnja 1993. Posjednik u dobroj vjeri primit će naknadu koju odredi sud.

Zemlje članice Zajednice i nadalje će biti odgovorne za definiranje sadržaja svojih nacionalnih baština i za ograničavanje kretanja predmeta koje im pripadaju kako bi ostali unutar njihova teritorija.

Korišteni izvor "La Lettre des Musées de France", br. 25, rujan 1992. Zaštita kulturnih dobara u vrijeme oružanog sukoba Apel za podnošenje dokaza i prijedloga. S obzirom na rastuću zabrinutost međunarodne zajednice zbog sve veće rasprostranjenosti gubitaka i oštećenja kulturnih dobara svake vrste za vrijeme međunarodnih sukoba i građanskih ratova, i ICOM i UNESCO po hitnom postupku ispituju djelotvornost važećeg uređenja o zaštiti nepokretnih i pokretnih kulturnih dobara u vrijeme oružanog sukoba. Istraživanje je prvenstveno usredotočeno na primjenu i djelotvornost UNESCO-ove Haaške konvencije iz 1954. godine, ali se bavi i širim pitanjima koja se odnose na zaštitu internacionalne, nacionalne i lokalne baštine u vrijeme oružanog sukoba i nakon njega. Potpredsjednik ICOM-a Patrick Boylan radi na detaljnoj studiji za UNESCO, a također i predsjednik radnoj grupi ICOM-a koja se bavi ovim značajnim pitanjima. Moli se svatko tko raspolaže dokazima kako o djelotvornosti, tako i o nedjelotvornosti tekućih državnih i međunarodnih propisa i prakse, ili može priložiti prijedloge izmjena koje se odnose bilo na pojedinosti Haaške konvencije iz 1954. godine, bilo na njihovu primjenu, da svoje dokaze i preporuke pošalje što prije na adresu: Prof. Patrick J. Boylan, City University, Frobisher Crescent, Barbican, London EC2Y 8HB, England. Fax: (+44) 71 477 8887. Tcl: (+44) 71 477 8750.

Prijevod s engleskog:

Zdenka Ungar

* Tekst objavljen u časopisu ICOM News, 1993., no. 1, vol. 46, str. 27